

Startdocument voor profielwerkstuk

Bijles en huiswerkbegeleiding: het “schaduwonderwijs”

Er zijn in Nederland – mogelijk ook binnen jouw school – steeds meer leerlingen die gebruikmaken van bijles, examentraining en huiswerkbegeleiding. Deze vormen van onderwijs, waarbij leerlingen buiten het reguliere onderwijs via private aanbieders extra begeleiding of instructie krijgen, worden ook wel schaduwonderwijs genoemd. Er wordt binnen en buiten Nederland onderzoek gedaan naar verschillende vragen over de opkomst van het schaduwonderwijs, zoals waar dat gebruik vandaan komt, en wat voor invloed het heeft op leerlingen en het onderwijs.

Dat zijn complexe vragen die niet met één onderzoek beantwoord kunnen worden. Binnen de Onderwijswetenschappen zijn we namelijk niet alleen geïnteresseerd in het leren en ontwikkelen van leerlingen, maar ook in de organisatie van scholen en het bredere onderwijssysteem. Je kunt je bij schaduwonderwijs dus afvragen wat het gebruik ervan met leerlingen doet, maar ook of leerlingen die geen bijles kunnen betalen achterop raken op hun medeleerlingen voor wie dat wel geldt. Jij kunt, door een onderzoek uit te voeren op jouw school, bijdragen aan de kennis over schaduwonderwijs in Nederland. Daarmee biedt dit onderwerp jou de mogelijkheid om een maatschappelijk relevant onderwerp te bestuderen en in aanraking te komen met Onderwijswetenschappen.

Ideeën voor onderzoeksvragen

- Welke leerlingen maken wel en geen gebruik van schaduwonderwijs? Het is – mede vanwege kansengelijkheid – interessant om onderzoek te doen onder klas- of schoolgenoten die juist geen schaduwonderwijs kunnen of willen volgen. Denk daarbij aan de hoofdvraag: hoe ervaren leerlingen die (geen) gebruik maken van schaduwonderwijs hun schoolloopbaan? Hier kun je diverse deelvragen onder scharen, zoals: hoe deze leerlingen het gebruik van bijles door hun klasgenoten ervaren of hoe zij naar hun prestaties en/of competenties kijken.
- Ook kun je het profielwerkstuk op docenten toespitsen: hoe verklaren (of ervaren) zij het gebruik van schaduwonderwijs door hun leerlingen?
- Het is ook interessant om te kijken naar de keuzes die jouw school (niet) maakt met betrekking tot schaduwonderwijs: werkt jouw school bijvoorbeeld samen met een commerciële partij? Hoe is die samenwerking tot stand gekomen, en hoe wordt die momenteel door betrokkenen binnen jouw school ervaren?

Methoden

Kies een onderzoeksmethode die bij je onderzoeksvraag past. Je kunt ook onderzoeksmethoden combineren, bijvoorbeeld door medeleerlingen of docenten te bevragen op wat je in de literatuur leest.

- Literatuuronderzoek: zoek literatuur die over dit onderwerp gaat en kijk ook naar beleidsdocumenten, van de Rijksoverheid of van jouw school.
- Vragenlijstonderzoek: je kunt een vragenlijst afnemen onder je klas- en schoolgenoten, waarin je hen een aantal vragen over schaduwonderwijs stelt. Datzelfde kun je doen onder docenten en/of coördinatoren.
- Interviewonderzoek: neem interviews af onder je klas- en schoolgenoten. Vraag hen naar hun ervaring met betrekking tot het al dan niet volgen van schaduwonderwijs. Je kunt er ook voor kiezen om een groepsgesprek (‘focusgroep’) te organiseren, waarbij je bijvoorbeeld ook docenten uitnodigt.

Literatuur

- Berdowski, Z., Berger, J. & Bal, J. (2010). [*Geld naast de school*](#). Zoetermeer: Panteia.
- Bisschop, P., Berg, E. van den, Ven, K. van der, Geus, W. de, Kooij, D. (2019). [*Aanvullend en particulier onderwijs*](#). Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek; Utrecht: Oberon.
- De Geus, W. & Bisschop, P. (2017). [*Licht op schaduwonderwijs. Onderzoek naar deelname aan en uitgaven voor schaduwonderwijs*](#). Utrecht: SEO/Oberon.
- Elffers, L., & Jansen, D. (2019). [*De opkomst van schaduwonderwijs in Nederland: wat weten we en welke vragen liggen nog open?*](#) Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.
- Elffers, L., Fukkink, R., Jansen, D., Helms, R., Timmerman, G., Fix, M., & Lusse, M. (2019). [*Aanvullend onderwijs: leren en ontwikkelen naast de school: Een verkennende schets van het landschap van aanvullend onderwijs in Nederland*](#). Amsterdam: Startimpulsproject Gelijke kansen voor een diverse jeugd.
- Mocht je dat kunnen en willen lezen, dan is de [*Engelstalige literatuur*](#) naar 'shadow education' ook aan te raden.

Links

- [CBS](#)-cijfers over het gebruik van schaduwonderwijs.
- [Kamerstukken](#): zoeken naar de term 'schaduwonderwijs', bijv. *position papers* over schaduwonderwijs, o.a. van de [VO-raad](#), [UvA](#), [CNV Onderwijs](#), [LAKS](#) en [AOB](#).
- Projectpagina van de Nationale Wetenschapsagenda over [aanvullend onderwijs](#).

Contactpersoon: Daury Jansen